

Van Malsen gaat hierin gelukkig minder ver, dan zijn grote voorganger, die wel eens te veel vergt van het geduld der lezers, hoewel ook hij er soms wel een heel hoofdstukje aan waagt.

Het doet in dit verband zonderling aan, dat de auteur, die in vele opzichten zo nauwkeurig is, de vervolgden de psalmen op de lippen legt in de berijming die wij nu nog gebruiken. De berijming van Datheen was toen immers de algemeen-gebruikelijke, en hoe weinig literair de vorm ook dikwijls moge zijn, de gloed die uit de gebrekkige verzen uitstraalt, laat niet na indruk te maken. Het waren martelaarsliederen bij uitnemendheid.

Het verhaal tekent de ellende en ballingschap van prins en kleine luyden. De hoofdpersoon moet als kleine jongen vluchten naar Engeland ter wille van het geloof. Daar in den vreemde ziet hij velen sterven, van heimwee naar het vaderland. Allen wenden de blik naar het Oosten, naar de zonsopgang, want daar is de prins die redding zal brengen. Terloops worden de vergeefse pogingen van den prins getekend, om te feller te laten uitkomen de armoede van hem, die ook deze met zijn volk heeft gedeeld. Verlaten door zijn aanzienlijke Lutherse vrienden, die evenals Luther elk verzet tegen de overheid afkeuren, moet hij in boerenkleding gehuld, vluchten voor Alva, evenals zijn onderdanen. Dan komt bij hen de gedachte op, als anderen niet bijstaan, zelf hun prins te gaan helpen. De vader gaat eerst, na het sterven van zijn vrouw en sneuvelt in een veldslag. Later neemt de zoon de roep over en meldt zich bij de Watergeuzen, wier harde leven nu beschreven wordt.

Na veel omzwerven en schrikkelijke gevechten, voelt de jonge held de morgenstond der vrijheid dagen, en wanneer hij in de grote slag bij Roemerswaal, de admiraalsvlag uit de mast haalt, symbool van de ondergang der Spaanse macht, ziet hij de zon doorbreken, want Zeeland, zijn vaderland in engere zin is nu bevrijd van de overheersing.

In dit boek tekent de schrijver vooral de kleine man, die evenals de prins lijf ende goet alsamen niet heeft verschoond om de vrijheid van consciëntie te veroveren op het machtige Spanje.

De schrijver toont dikwijls een onmiskenbaar talent in het schilderen van het landschap of van een zeegevecht. Te weinig durft hij zich evenwel te laten gaan op zijn fantasie. Spoedig verwisselt hij de tekenpen weer met de veer van den geschiedschrijver, waardoor de stijl soms onnodig deftig wordt.

Door zijn zucht een zuivere historische achtergrond aan het verhaal te geven, verliest de auteur de compositie te veel uit het oog. Er ontstaan te veel losse schetsen die saam het taferel moeten

vormen, waarin Jasper optreedt. De tweede helft van het boek geeft pas de doorlopende beschrijving van de lotgevallen van den hoofdpersoon. Maar dat neemt niet weg dat men het geheel met genoegen leest. De toon is dikwijls heel bewogen, en over het geheel hangt een waas van liefde. Het leven der geringe burgers wordt veelal vergeten bij het beschrijven van een grote tijd. De aandacht valt te veel op de groten, die door hun dapperheid, doorzettingsvermogen en godsvrucht, als leiders het volk ter overwinning voeren. Hier is de grootste van allen in zijn armoede en uitlandigheid één met dat kleine volk, en dat geeft aan dit verhaal een bijzondere bekoring. Het steekt daardoor gunstig af bij veel geuzengeschiedenissen.

Gr.

H. S.

III ZIELKUNDE III

De ontwikkeling van 't begrip „hart” in de Heilige Schrift.

(Men leze de inleidende aantekening boven het voorgaande artikel. Redactie.)

Het is te begrijpen, dat men in Christelijke kringen voor de nieuwe indeeling van het zieleleven steun zoekt in de Heilige Schrift. Die indeeling is in hoofdzaak deze, dat er is een centrum en een peripherie (omtrek of mantel van het zieleleven). De één noemt het centrum „geest” en gebruikt den tekst: „de geest is het, die levend maakt”. Een ander noemt het centrum „hart” en vindt zijn gevoel terug in de woorden: „uit het hart (daaruit) zijn de uitgangen des levens”.

Hier tegenover moet o.i. stelling worden genomen, aangezien de Heilige Schrift de nieuwe indeeling van het zieleleven niet kent. Ook is het niet te verwachten, dat de taal al de eeuwen, die tusschen de auteurs van de Schrift, alsmede tusschen hen en ons verlopen zijn, heeft stilgestaan. Reeds zagen we, dat de Schrift doorgaans twee zijden van het zieleleven kent, de actieve en de receptieve zijde. De voornaamste term om de receptieve zijde te benoemen is „het hart”. Daardoor staat deze term dicht bij wat men thans beschouwt als het onderbewustzijn, dan bij hetgeen men bedoelt met de ikheid of het centrum van het zieleleven.

In het Oude Testament worden aan het hart toegeschreven de gewaarwordingen van zien, hooren,

rieken, smaken, tasten (zie voor de bewijspplaatsen mijn: „Gevoel in de Heilige Schrift” pag. 26).

Eveneens de waarnemingen, want die heelen vaak een kennen met het hart, ter harte nemen of een medegaan van het hart. Zoo ook de herinneringsvoorstellingen, want die heelen bekennen met het hart.

Allermeest echter de phantasie-voorstellingen, want het hart graveert, snijdt in, smeedt, ploeg formeert. Het is in de beeldspraak zoowel de pottenbakker als zijn werkplaats. Deze reproducties worden opgevat als ingevingen, die uit het onderbewuste leven opwellen, ze gaan vanwege het gevoel soms gepaard met zware pijnen. In profetie Jeremia roept uit: „Ik heb barenswa o wanden mijns harten! mijn hart maakt getier in mij, ik kan niet zwijgen”. (c. 4 vs 19).

De spreekwoorden: „het hart der aarde” en „het hart van de zee” wijzen er op, dat de gedachten des harten zoo diep weg liggen, dat niemand er bij kan komen. Alleen God kent het die verborgene hart, dat achter een grendel, een deksel of een zegel toegesloten ligt. Daarom is het ook zoo moeilijk om de zonde te overwinnen, want ze wortelt in het hart.

In de jongste Boeken van het Oude Testament komt de betekenis van het hoofd meer naar voren. De profetie Daniël spreekt van de gezichten zijns hoofds. Bij andere profeten wordt 1 gebruik van den term „hoofd” voor „leider” meer algemeen. Deze terminologie is van vreemden oorsprong. Doch daarnaast blijft het hart de plaats vanwaar onwillekeurige of passieve attentie ontspringt. Immers gedachten komen in het hart op; men moet zijn hart begeven, d.i. aanzetten om dingen te verstaan; daartoe schikken, richten. Men kan ook zijn hart weerhouden, verzwaren, toesluiten, e daarna weer uitsluiten.

Van de ikheid of van het centrum des levens kunnen deze dingen niet gezegd worden. De tekst Spreuken 4 vs 23: „daaruit zijn de uitgangen des levens” wordt dan ook ten onrechte toegepast op het „ik” van den mensch. Immers beteken todsdoot deuren (Ezech. 48:30) en blijkens Job 17:11 zijn de gedachten, die in het onderbewustschuilen, de bezittingen des harten. Het hart be waart ze en slechts nu en dan stijgen ze op in deze onderbewuste bewaarplaats door levende deuren. Bij deze deuren moet men de wacht houden.

In het Nieuwe Testament en bij de Zeventig komt „hart, kardia” betrekkelijk weinig voor. Volgens H. Cremers lexicon komt hier de zedelijk religieuze betekenis van „hart” meer naar voren. Geloof en ongeloof wortelen in het hart. Satan vaart bij Judas in het hart, Gods Woord wordt gezaaid in het hart, en Satan neemt het daaruit weg. Matth. 13:19. Ook hier is dus het hart he

onderbewust het bewuste worden. De in het Nieuw Testament van 1 bewust in he 11:23, 1 Kor verbinding n nous, die o tekenen.

De vraag o ment soms moet met h mend beant een stem G zwarende g Luc. 21:34, het onderbew nog een me omkleed met het hart vaa mant wordt. wordt toeges droefheid, en staan”, is de die door pijn keld om ad

Het hart is waar de ziel uitgaat, war peripherie k onderscheid denken en b lige Schrift

Wat wel de verbindin leven (geest) werden bij „ziel” een v nader zal b Den Haag.

ZEN
E

Dr John en op den v dingswereld sionair dien meer voor c

weldig arrog leiding hier te citeren, peeren, n.l.

„Het gemi zaken plegen den plegen

Dus zelfs niet aan, zo te nemen.

Nu maakt nog bang (v behandeling selen, voor doening zou van die ver vind ik dit alarmeeren zou hebben uur op (n.l. dwenen, du lammingsve plotseling. naar aanleic de schuldige schijnselen”. schrijft (ter symptomen waar Geiger zelf over zic neurastheni

Ik constan wervel” nie geen gronde eenigszins r

We vervo ingezonken ces. Een ab glad en ée Elken dag den. „Dage haar opmer goeden mor ingezonken den”. En Ge geheel verte von had te zonder e laatste is du diagnose. E Veel waars waarin gew

POPULAIR-WETEN- SCHAPPELIJKE SCHETSEN

Geloofsgenezingen in Moettlingen?

VIII. (Slot.)

Het „grootste genezingswonder, een wonder.... dat alles nog zóó goed terecht gekomen is!”

Het volgende verhaal, dat we nu zullen behandelen, betreft het grootste genezingswonder, dat in Moettlingen gebeurd is. (2) Namelijk de genezing van broeder Geiger. We hebben hier reeds iets van gehoord. Eind Jan. 1931 dacht Geiger een „karbonkel” op zijn rug te hebben; zijn vrouw behandelde de aangedane plek met olie, maar in de maand Februari werd het steeds erger. Vader Stanger werd telegrafisch om voorbede gevraagd, maar „deze schreef terug, dat ik naar Moettlingen moest komen, want dat hij wist, welke hevige pijnen een karbonkel veroorzaakte”. Om redenen, aan de ziekte wel ontleend, moest Geiger toen een dokter raadplegen, die de diagnose stelde op een koud abces. Geiger reisde toen, we hebben het gezien, „als een stervende” naar Moettlingen en nam daar in 'teerst nog aan de Andachten deel. „Ondanks de dagelijkse voorbeden en zalvingen, volgens Jacobus 5:14 en 15, werd het gezwel steeds grooter en ik zwakker en zwakker, totdat de gehele rug er door was bedekt en ik bij het lopen een krom gegroede man scheen”. Nu merk ik hier alvast één ding op: ik heb groote abcessen gezien, heel groote zelfs met kommetjes vol pus erin, maar een abces, dat de heele rug bedekt en dus een oppervlakte heeft van ongeveer 50 bij 25 c.M. heb ik nooit gezien! En zeker loopt men dan al niet meer krom; dan loopt men in het geheel niet! Ik vermoed hier dan ook weer een flinke overdrijving en heb hiervoor mijn gronden. Vijftien c.M. middellijn zal wel meer de waarheid nabij zijn, misschien overdrijf ik dan nog!

Den volgenden dag was hij toch weer in de spreekkamer en toen doorstroomde hem een geloofsmoed, die allen twijfel aan zijn genezing wegvande. „Een blik op Vader Stanger, die daar met zijn geloof als een rots van graniet op zijn stoel zat, zonder ook maar een spier te vertrekken, was voldoende om mijn geloof te doen terugkeren”.

(Even: is hier suggestie of niet?) Maar het gezwel wilde niet doorbreken. Intusschen had Geiger hooge koorts gekregen met koude rillingen. Den volgenden avond is toen het abces doorgebroken door een opening, zoo groot als een speldeknop, welke opening ook nooit groter geworden is. Soms was de etterafscheiding zóó groot, dat de zusters, om alles op te vangen „een kom onder het gezwel moesten houden”. Dit laatste nu is een bewijs, dat het abces niet zoo groot was. Een carbunkel, een „negenog” is al groot, als hij een middellijn heeft van 10 c.M. en dan zijn er in de huid boven het abces reeds zeer vele openingen (soms wel meer dan „negen”), waardoor de etter afloopt. Omdat de huid daar slecht gevoed wordt, gaat hij hier en daar dood, wat al die doorbraakopeningetjes geeft. Het is nu ten eenenmale ondenkbaar, dat een abces, dat den heelen rug inneemt, zich maar door één gaatje van een speldeknop groot zou ontlasten. Bij zoo'n groot abces waren er zeker wel 30 gaten. Verder: „soms” moesten de zusters er een kom bijhouden. Bij een groot abces moet men er heusch wel altijd een kom bijhouden. Neem maar een, dus heel wat kleiner, abces van 10 c.M. middellijn, en 3 c.M. diepte, dan heeft dit reeds een inhoud van ongeveer 250 cc., dit is bijna 3 gewone theekopjes vol!

Zoo waren nu de eerste 14 dagen verstreken. De dochter, de verpleegster, was overgekomen naar de Ark om haar vader te verplegen. Toen de etteruitvloed ophield, was natuurlijk de zwelling ook wat afgenomen, en was „de ruggegraat weer te voorschijn gekomen”. Maar toen „de wervelkolom vrij gekomen was, constateerde zij op een goeden dag, dat die op één plek ingezonken en week was. Zoals mij later werd uitgelegd, was het betreffende wervelbeentje verteed”.

Overzien we nu weer even deze ziektegeschiedenis. We zien hier dus, dat er een groot abces ontstaan was, met hooge koorts en koude rillingen, en dat het abces pas laat door een kleine opening doorbreekt. We kunnen zeggen, dat men het hier heeft laten komen tot een beginnende bloedvergiftiging! Daarop wijzen die koude rillingen. En gelukkig is, nog juist bijtijds, het abces vanzelf doorgebroken en de etter ontlast! Geiger mag hier nog van „geluk” spreken, want dit abces is ernstig mishandeld! Misschien in het begin wel een koud abces, later echter zijn de symptomen zóó dreigend geworden, dat de pus al veel eerder verwijderd had moeten worden; ik laat dan in het midden, of dit door

punctie of door insnijding had moeten geschieden. Dan waren vermoedelijk die hooge koorts en de koude rillingen en die groote uitbreiding en da ernstige ziektegevoel voorkómen geworden.

Dan verder nog die ingezonken plek, want hierom vooral zal zich het wonder concentreren! Zoo als we zagen wordt deze geweten aan het verteen zijn van een „wervelbeentje”; een „latere uitleg van een onbekend iemand is hieraan schuldig en „de dokter zou in zijn schrijven hebben te ken nen gegeven, dat het wervelbeentje geheel verteed was”. Nu is allereerst die „latere uitleg” al heel weinig bewijzend; deze kan hoogstens tot een zeker vermoeden voeren, maar verder nooit! Het is zonder de hulp van een Röntgenfoto dikwijls al moeilijk genoeg om met zekerheid aan te toonen, dat er wervelafwijkingen zijn als de ziekte nog volop aanwezig is! En verder heeft die dokter niets te ken nen gegeven. Hoe zit het hier dan mee? Aldus Geiger was erg ziek geworden in de reddingsark en moest dus aan den dokter thuis nog lange ziekteverlof vragen; zijn dochter schreef hem daar toe eenige gegevens over den toestand van haar vader en schreef óók, dat zij dacht, dat een wervel aangedaan was! Een verpleegstersdiagnose dus. De dokter wilde vermoedelijk de verpleegster niet geheel en al „afvallen”, maar liet toch duidelijk zijn twijfel aan die diagnose doorschemeren; maar gebruikte de angst van de familie ervoor tevens om den patiënt nog bij een officiëlen arts te krijgen, daar hij wel uit een en ander op kon maken, dat de patiënt veel verergerd was! Hij schreef dan: „Nu steeds acht ik echter een nauwkeurig onderzoek naar de herkomst van den etter doelmatig en noodzakelijk. Het is van groote betekenis om vast te stellen of hij van een wervel afkomstig is”. Le dus wel: er staat niet: „dat”, maar „of hij van een wervel afkomstig is”. En hij schrijft dan verder: „In ieder geval raad ik een Röntgen-onderzoek aan en behandeling door een specialist”. Uit dit laatste blijkt óók weer, dat de dokter de diagnose van een „wervel-verteering” liever niet stelde zonder een X-foto! (Die onbekende iemand wist het echter „later” wel uit te leggen). Ook ná de genezing komt het mij voor, dat de dokter sterkt twijfelt aan het verhaal van Geiger. Geiger twijfelt echter niet. Het staat er zoo amusant: „De dokter liet zich alles vertellen en sprak nog eens van de nuttigheid van een Röntgenonderzoek. Op ons antwoord, dat wij zonder Röntgenonderzoek wel wisten waar de etter vandaan was gekomen, was hij zeer verrast” enz. Dit laatste klinkt toch eigenlijk ge

de bewijspiaatsen
ift" pag. 26).
want die heele
ter harte nemen
oo ook de herin
heeten bekennen

sie-voorstellingen
i, smeedt, ploeg
raak zoowel de
Deze reproductie
gen, die uit he
gaan vanwege
ware pijnen. De
heb barenswet
t maakt getier
vs 19).

der aarde" e
r op, dat de ge
g liggen, dat nie
od kent het die
endel, een deks
arom is het o
verwinnen, wa

Oude Testamen
oofd meer na
van de gezichte
wordt tgebruik
"meer algemeer
nden oorspron
staats vanwaar
e ontspringt. In
rt op; men moe
m dingen te ver
Men kan o
n, toesluiten, en

trum des leven
worden. De teks
de uitgangen de
rechte toegepas
nners beteeken
en blijkens Job
et onderbewust
en. Het hart be
stijgen ze op u
door levende
le wacht houden
ij de Zeventige
veinig voor. Vol
nier de zedelijk
neer naar vore
het hart, Sata
is Woord word
emt het daarin
us het hart he

eten geschieden
ge koorts en die
breiding en da
geworden.

plek, want hier
centreren! Zoo
aan het verteer
a „latere uitleg
aan schuldige
hebben te ken
geheel vertéer
uitleg" al hee
ens tot een zeker
oofit! Het is zo
likwijls al moe
te toonen, dat e
e nog volop aan
ter niets te ken
an mee? Aldus
de reddingsark
huis nog langer
streef hem daar
stand van haar
al, dat een wer
ersdiagnose dus
verpleegster niet
toch duidelijk
chemeren; maar
rvoor tevens on
arts te krijgen
on maken, dat d
hreef dan: „No
eurig onderzoek
lmatig en nood
enis om vast te
omstig is". Le
nar „of hij van
schrijft dan ver
Röntgen-onder
specialist". U
dokter de diag
liever niet stel
iemand wist he
Ook ná de ge
le dokter sterf
t. Geiger twijfel
ant: „De dokter
nog eens van d
ek. Op ons uit
zoek wel wiste
en, was hij ze
ch-eigenlijk ge

onderbewuste leven. Van een hart, dat als centrum het bewuste leven bestuurt, kan dit niet gezegd worden. De uitbreiding in beteekenis van hart in het Nieuwe Testament ligt in het aannemen van besluiten en wilsmotieven, die onderbewust in het hart verborgen liggen, blijkens Hand. 11: 23, 1 Kor. 7: 37. Vaak komt het hart voor in verbinding met het Griekse woord *dianoia* en nous, die ook onderbewust denken kunnen beteekenen.

De vraag of de term „hart" in het Nieuwe Testament soms voorkomt in den zin van geweten, moet met het oog op Rom. 2: 15 e.a.p. toestemmend beantwoord worden. Niet het geweten als een stem Gods, maar als een complex van bezwarende gedachten, die oprijzen uit het hart. Luc. 21: 34, Marc. 7: 21; Luc. 2: 35). In deze uit het onderbewuste opklommende gedachten schuilt nog een medeweten met de wet Gods. Ze zijn omkleed met een sterk gevoel van onlust, waardoor het hart vaak dik, vet, hard, stijf en ruw als diamant wordt. Het kennen dat soms aan het hart wordt toegeschreven, b.v. het hart kent zijn eigene droefheid, en „God gaf hen een hart om te verstaan", is de met gevoel omkleede opmerkzaamheid, die door pijn of door Gods Woord wordt geprikkeld om acht te geven op een ding.

Het hart is in de Heilige Schrift niet het ik, vanwaar de ziel (*monadism*) en de geest (*neusadism*) uitgaan, want de onderscheiding van centrum en peripherie kent de Schrift niet. Voor ons is die onderscheiding oomisbaar, omdat wij analytisch denken en betoogen, maar de auteurs van de Heilige Schrift hadden daaraan geen behoefte.

Wat wel voor hen een groote vraag was, was de verbinding van het actieve deel van het zieleleven (geest) en het receptieve deel (hart). Daarvoor werden bijzondere termen gebruikt, waaronder „ziel" een voorname plaats bekleedt, zooals ons nader zal blijkten.

Den Haag.

L.O.S.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Dr. John R. Mott.

Dr John R. Mott is een van de meest bekende en op den voorgrond tredende figuren in de zendingswereld. Zelf is hij nooit uitgezonden als missionair dienaar, doch hij heeft desniettemin meer voor de komst van Gods Koninkrijk gedaan

wedig arrogant en ik kan het niet laten, naar aanleiding hiervan een paar „aphorismen" van Soer te citeren, die een dergelijke mentaliteit juist typeeren, n.l. deze:

„Het gemak, waarmee ondeskundigen medische zaken plegen af te doen is verbluffend". Onbevoegden plegen niet te twijfelen." (96)

Dus zelfs zóóveel later wilde de dokter er nog niet aan, zonder X-foto een wervelaandoening aan te nemen.

Nu maakte de dokter Geiger in den brief ook nog bang (vermoedelijk dus om hem onder betere behandeling te krijgen) voor verlamingsverschijnselen, voor het geval het werkelijk een wervelaandoening zou zijn. En na dien brief kreeg Geiger ook van die verschijnselen, voor een halven dag. Nu vind ik dit bij een wervelaandoening, die tot zulke alarmeerende verschijnselen aanleiding gegeven zou hebben, wel wat vluchtig; en Geiger geeft het uur op (n.l. tegen middernacht!) dat ze weer verdwenen, dus plotseling! Nu verdwijnen zulke verlamingsverschijnselen uit den aard der zaak niet plotseling. Ik vermoed sterk, dat vrees ervoor, naar aanleiding van den brief van den dokter, wel de schuldige zal zijn voor deze „verlamingsverschijnselen", waarvan hij er echter geen enkel beschrijft (terwijl hij overigens wel uitvoerig zijn symptomen beschrijft); en temeer vermoed ik dit, waar Geiger, blijkens een vorig verhaal van hemzelf over zichzelf, niet geheel vrij blijkt te zijn van neurasthenie en hypochondrie.

Ik constateer dus, dat die diagnose „verteerde wervel" niets meer is dan een bewering; er zijn geen gronden aangevoerd, waardoor die diagnose eenigszins meer waarschijnlijk zou worden.

We vervolgen nu het verhaal. Er was dus een ingezonken plek ter plaatse van het vroegere abces. Een abcesbodem is nu eenmaal niet volkomen glad en één plek moet allicht de diepste zijn. Elken dag werd Geiger door zijn dochter verbonden. „Dagelijks bij het verbinden wijdde zij al haar opmerkzaamheid aan den wervel en op een goeden morgen zeide zij opeens: „de plek van den ingezonken wervel is weer gelijk en hard geworden". En Geiger jubelt „Het wervelbeentje toch, dat geheel verteed was, zooals de dokter in zijn schrijven had te kennen gegeven, was weer in orde zonder eenig menscheijk toedoen". Dit laatste is dus weer gebaseerd op die veronderstelde diagnose. En klinkt zoo inderdaad wonderbaarlijk. Veel waarschijnlijker is echter, dat in die dagen, waarin gewoon verbonden werd, de abcesholte vol

dan één van hen, die op een bepaald zendings-terrein werkzaam waren.

Hij is toch de groote organisator der nieuwere wereldzending.

Organiseeren is hem aangeboren. En al is organiseeren niet alles, toch is het heel veel. Een goede organisatie bevordert den arbeid zelf, terwijl veel werk mislukt, in ieder geval gevaar loopt te mislukken, als de noodige organisatie ontbreekt.

Een typisch voorbeeld van zijn talent vinden wij in zijn meest bekende boek: „The Evangelisation of the world in this generation". Dat dit boek van 250 bl. voor slechts 6d (zes stuivers) te krijgen was, merken wij slechts terloops op; het gaat ons meer om den organisatorischen geest van Dr Mott, die ook in dit boek duidelijk voor den dag treedt. De lijst van hoofdstukken is toch een „analytical index" geworden. Zoo wordt Chapter I, „Definition, or, what is meant by the Evangelisation of the world in this generation", verdeeld in drie hoofddeelen, die elk weer onderverdeeld worden. Zoo heeft deel III, „Its meaning stated negatively", zeven van die onderdeelen: 1. „It does not mean the conversion of the world in this generation", p. 8; 2. „It does not imply the superficial preaching of the Gospel", p. 9; 3. „It does not signify the Christianisation of the world", p. 9; 4. „It does not involve the support of any special theory of eschatology", p. 10 enz. Zoo heeft de lezer dadelijk een inzicht in het systeem van het boek.

Bij het talent van organiseeren komt een geweldige belesenheid; heel de zendingslectuur heeft hij onder de knie; genoemd boek geeft b.v. een „Bibliography" van 16 bl. En zoo is het met al zijn werken; hij wekt daarmee op tot zelfstandige studie en geeft tegelijk de bronnen aan.

Vere is hij van eenzijdigheid in dezen. Hij wil meer weten dan bepaald hetgeen op de zending betrekking heeft.

Dr H. C. Rutgers, die in de wereldfederatie der studentenbeweging een vooraanstaande plaats inneemt, deelt daarvan iets mee in zijn boek: „Door Amerika, Japan en Korea naar China". Bij zijn reis met Dr Mott merkte hij toch op, dat er ook eenige kisten met boeken onder de bagage waren, welke al het mogelijke bevatten van de landen, waar zij naar toegingen; het nieuwste was present; want Dr Mott wil steeds op de hoogte zijn van land en volk enz. waarheen hij op bezoek gaat, om zoo beter te weten, hoe hij leiding geven moet aan het werk.

Dat wij een artikel aan dezen merkwaardigen man wijden vindt zijn oorzaak in het feit, dat hij 25 Mei j.l. 70 jaar geworden is. Wij hebben niet gemerkt, dat er in onze Christelijke pers veel aandacht aan dezen jaardag is gegeven. In Ame-

gegroeid is met granulatieweefsel, zooals dat ook gebeurt bij een steenpuist, waar de pus uit afge-laten is; en we zien dan dikwijls, hoe wonderbaarlijk snel zoo'n holte nog dichtgroeit. De patiënt voelde zich toen nog wat slap, maar genas verder zonder stoornis.

Vreemd klinkt het dan ook, als Geiger vraagt: „Wie kan dit wonder begripen?" Ik antwoord: hier is heelemaal geen wonder geschied; als we nog van een wonder moeten spreken, dan van dit, dat Geiger er, ondanks deze „behandeling" nog zoo goed afgekomen is!

En het is niets anders dan zuivere fantasie, als hij verder schrijft: „Het is mij dan ook duidelijk geworden, dat ik in een ziekenhuis of kliniek door de groote zwakte der eerste dagen gestorven zou zijn". Ons antwoord hierop moge aldus luiden (en dan is het heel wat minder fantastisch dan zijn veronderstelling): ik geloof, dat hem in een kliniek heel wat van de narigheid, die hem nu in Moettlingen overkomen is, dan bespaard zou zijn gebleven!

* * *

We willen hiermee deze artikelenreeks over de „Geloofsgenezingen in Moettlingen" beëindigen. We konden natuurlijk maar enkele gevallen bespreken, die typeerend zijn. We hebben dit gedaan op een wijze, die u misschien ietwat aan het griezelen gebracht heeft; omdat het hier en daar zoo concreet was! Voor een deel bied ik u hierover mijn excuses aan; niet echter voor het concreet-zijn! Want ook de propaganda-lectuur over Moettlingen is concreet. Juist omdat diverse „genezigingsgeschiedenissen" zoo uitvoerig vermeld staan, met al de ziekteverschijnselen erbij, zijn ze zoo uitermate geschikt indruk te maken bij den lezer; denk maar aan dat verhaal van den gebroken pols! En wanneer men nu, zooals ik, overtuigd is, dat hier van „wonderen" in den strikten zin van het woord, geen sprake is, dan kan men dat niet anders aantoonen, dan door even concreet op die ziektegeschiedenissen in te gaan!

Ik heb geen theologische kritiek willen leveren; wel ben ik hier en daar, de aard van het onderwerp bracht dit mee, het theologisch terrein dicht moeten naderen; mijn bedoeling was, in hoofdzaak een kritiek te leveren vanuit medisch gezichtspunt. Want ook al wil men niet ontkennen, dat God in 1933 nog even goed de macht bezit om dooden op te wekken, blinden het gezicht te geven, lammen te doen wandelen, als ten tijde van Jezus'

rika, het geboorteland van Dr Mott, geschiedde dit des te meer. Niemand minder dan de bekende Basil Mathews heeft een biografie van Dr Mott in het licht gegeven, dat in het Duitsch vertaald werd en verscheen onder den titel: „Ein Christ auf den Strassen der Welt, das Leben des Dr John Mott"; het werd uitgegeven door Prof. Dr Julius Richter.

Dr H. C. Rutgers heeft in een ander boek van zijn hand: „Wat ik op mijn Indische reis zag", een apart hoofdstuk over „Dr John R. Mott". Hij geeft daarin verschillende bijzonderheden over dezen mensch, dien hij als secretaris vergezelde op een van diens wereldreizen. Zoo lezen wij op bl. 41: „Van indrukwekkende hoogte gestalte, en met een zeer markante kop is hij een van die personen, die overal onmiddellijk opvallen en als leider herkend worden. Wanneer men hem ziet, dan behoeft men geen oogenblik te aarzelen, maar dan weet men dat men een man van karakter voor zich heeft, een van die wilsmenschen uit één stuk, wier leven een rechte lijn van ontwikkeling volgt, en die zich met alle trouw en toewijding geheel geven aan wat zij als de roeping voor hun leven onderkend hebben".

Deze wereldorganisator is natuurlijk ook een wereldreiziger. Dr Rutgers vertelt ervan: „Toen hij zijn zilveren brulloft vierde, was hij van die kwarteeuw meer dan dertien jaar buiten Amerika op reis geweest, en van de resterende jaren was hij het grootste deel nog niet thuis geweest, maar voor samenkomsten binnen Amerika afwezig. Thans vergezelt zijn vrouw hem meestal, zooals nu ook op deze reis door Nederlandsch-Indië, maar zoolang de kinderen nog klein waren, ging hij bijna altijd alleen, zoodat het niet behoeft te verwonderen, dat eens met Kerstmis op het verlanglijstje zijner kinderen voor Father Christmas stond: Please, bring Daddy home again".

Het Indisch Dagblad noemde hem den modernen Ahasverus, den wandelenden Jood, die nimmer rust vindt. Dr Mathews heeft in zijn boek over Dr Mott een apart hoofdstuk onder den titel: „Der Odysseus unter den Missionairen".

Wilt gij een blik slaan in het hart van dezen mensch, dezen grooten mensch, die door den president van Amerika voor de hoogste betrekkingen is aangezocht geworden, maar steeds heeft geweigerd; om in rechtstreekschen dienst van Gods Koninkrijk te blijven, — lees dan eens, wat hij onder de aantekeningen van zijn tweede wereldreis schreef:

„Oorzaken tot danken aan het einde der tweede wereldreis.

Overtuigend bewijs, dat in ieder bezocht land ons bezoek werd afgelegd op een tijd, bijzonder naar Gods voorzienig bestel.

omwandeling, dat ontslaat ons niet van den plicht, om, wanneer zich verschijnselen voordoen, die op het eerste gezicht „wonderlijk" schijnen, of die zich uitvegen „wonderen" te zijn, door de krachten van den verrezen Heer, nauwkeurig na te gaan, of die verschijnselen inderdaad wel te danken zijn aan een bijzonder ingrijpen Gods in het natuurgebeuren.

Want van wonderkrachten gaat een spraak uit. „Het wonder is altijd onbescheiden, het wil de geheele wereld bewegen". „Elk wonder is, in tegenstelling met de gewone natuurverschijnselen, tendentius". (97) Ook hier wil het het heele Christendom bewegen; dat Christendom, dat zóó ingeslapen is, dat God er op enkele uitzonderingen na, Zijn Heiligen Geest weer van heeft teruggetrokken, zooals Karl Wirth zeide! Nu is „beweging" in het Christendom niet kwaad, als die beweging maar uit God is. En nu zou ik niet gaarne een oordeel vellen over het al-of-niet-geloovig-zijn van Vader Stanger of van Ernst Geiger of van broeder Gehring (die taak is ons nergens opgelegd), maar we moeten wel onderzoeken of die genezingen een duidelijke Godsspraak bevatten, of dat deze genezingen slechts te danken zijn aan werkingen en krachten, die God in de natuur gelegd heeft en die dus „Zijn maaksel" zijn.

We moeten oppassen, dat we het „maaksel" niet gelijke eer bewijzen als den „Maker"! Want dan bedrijven we afgoderij, zij het onder vromen schijn.

Daarom moeten onze menschen uit hun oogen zien; want wie naar Moettlingen gaat, moet eerst de theorie van Moettlingen aanvaarden; men „maakt" er u maar zoo niet beter; men eischt „critieklooze" instemming met al wat de broeders u daar voorzetten. En daarom eindig ik met te wijzen op het 10de gebod der reddingsark, waarin de wensch geuit wordt, „dat ge rijk gezegend naar lichaam en ziel naar de uwen moogt terugkeeren". Wie ooit zou willen gaan, denke hieraan: „rijk gezegend naar de ziel", maar dit geschiedt alleen in den weg van de Heilige Schrift, niet in den weg van een eigenwillige uitlegging daarvan.

L.

P. JASPERSE.

95) E. Geiger: Geloofsgenezingen, pg. 10—15.

96) A. F. Soer: Moderne Aphorismen uit de Interne Kliniek. Tweede bundel.

97) E. Liek: Münch. Mediz. Wochenschr. 1933, No. 6, pg. 226.